

Beslut

2020/219

Beslut
2023-04-24

Naturresevatets namn: Hjalmar Sterns park

Bildande av naturresevatet Hjalmar Sterns park i Sölvesborgs kommun

Sölvesborgs kommun förklarar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808), det område som avgränsats på bifogad karta (beslutsbilaga 1) som naturresevat. Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda markområde berörs inom resevatetsområdet.

Naturresevatet ska benämnas Naturresevatet **Hjalmar Sterns park**.

Uppgifter om naturresevatet

Objektnamn	Hjalmar Sterns park
Diarienummer	2020/219
Kommun	Sölvesborg
Distrikt (socken)	Listers härad, Sölvesborgs landsocken
Lägesbeskrivning	I Sissebäck, fågelvägen ca 2 kilometer nordväst om Sölvesborgs kyrka, Nicolai. Landvägen cirka 3 kilometer från Nicolai kyrka. Avstånd till närmaste bilväg är ca 250 meter.
Centrumkoordinater (SWEREF 99_15_00)	N 6215644,658 E 122238,896
Skyddsform	Naturresevat
Naturgeografisk region	9 Blekinges sprickdalsterräng och ekskogsområde
Huvudsaklig objektkatalog	Ä Ädellövskog

Avrinningsområde	Sölvesborg, Valjeviken
Fastighet	Sissebäck 1:4
Markägare	Sölvesborgs kommun
Förvaltare	Sölvesborgs kommun
Tillsynsmyndighet	Miljöförbundet Blekinge Väst
Andra gällande bestämmelser	Naturvårdsverket riksintresse friluftsliv samt naturvård 3 kap 6§.
Areal (ha)	4,033
Nyckelbiotop (ha)	2,5

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet Hjalmar Sterns park är att:

Bevara, återskapa och vårda områdets värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer i gynnsamt tillstånd. Strukturer som död ved, gamla grova träd, senvuxna träd, vidkroniga träd, hålträd samt död ved ska förekomma i en omfattning som är gynnsam för livsmiljöerna.

Bevara biologisk mångfald i den ädellövsdominerande skogen. Områdets prioriterade naturmiljöer ska bevaras i gynnsamt tillstånd samt även hysa gynnsamma strukturer, funktioner och livsmiljöer för prioriterade och andra skyddsvärda arter knutna till naturmiljön.

Bevara värdefulla naturmiljöer i form av geologiskt intressanta formationer med särskild fokus på områdets hällmarker. Även de omgärdade stengärdsgårdarna tillhör prioriterade strukturer för området och är värdefulla för områdets naturmiljö.

Inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet samt erbjuda allmänheten möjlighet till ett rörligt friluftsliv i ett besöksvärt tätortsnära läge med stora skönhetsvärden, lugn miljö samt rika naturupplevelser.

Syftet ska tillgodoses genom att ädellövskogen med dess flora och fauna utvecklas genom begränsad, naturvårdsinriktad skötsel, skötselområde bilaga 2. Området ska utvecklas utan påtaglig inverkan från gran eller för regionen främmande träslag men i övrigt genom intern dynamik.

Skälen för beslut och motivering

Hjalmar Sterns park omfattar ett 4,033 ha stort ädellövskogsområde i vilket ett större antal hotade/sällsynta arter förekommer. Det finns även cirka 162 skyddsvärda träd utpekade i området sedan tidigare. Även en cirka 2,5 ha skoglig nyckelbiotop finns registrerad av Skogsstyrelsen.

Området är av biologiskt intresse men har även betydelse för närrekreation. När man rör sig genom området erhålls en upplevelse som är större än vad skogsområdet faktiskt är.

I fröken Amy Rosins önskan i gåvobrev från 1926, bilaga 3, anges villkor för området. Dessa villkor överensstämmer med den utveckling som skett samt inrättande av ett naturreservat för bevarande av områdets värden.

Ett konkret hot mot naturreservatets naturvärden, som kan påverkas inom ramen för naturreservatets föreskrifter och skötsel är cykling. Det åtgärdas genom att cykling är förbjuden inom reservatets gränser. Aktivitet i form av cykling och liknande som ger slitage på marken är ett hot samt stör syftet med att området ska vara en plats för naturupplevelser. Del av ädellövskogen är klassad som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen. För kraftig gallring och upprensning av gamla träd är ett konkret hot mot områdets sammansatta artbestånd.

Potentiella hot, som inte är aktuella för närvarande är bland annat bortplockande av död ved i skogsmarken, inträngande gran eller invasiva arter.

Fragmentering av intilliggande områden utgör ett hot eftersom sammanhängande spridningskorridorer är av betydelse för att vissa populationer ska överleva.

Felaktig lagring av färsk lövved i närheten av reservatet kan riskera att utarma reservatets insektsfauna.

Klimatförändringar kan påverka genom till exempel sjukdomar på ädellövträd och ökad igenväxning.

All form av exploatering eller utsläpp som påverkar bevarandevärden samt begränsar friluftslivet utgör ett hot.

Bildandet av naturreservatet Hjalmar Sterns park bidrar till att uppfylla miljömålen *Levande skogar*, *God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*. Naturreservatet bidrar även till att uppfylla friluftsmålen *Skyddade områden som resurs för friluftslivet*, *Friluftsliv för god folkhälsa*, *Tillgänglig natur för alla* och *Tillgång till natur för friluftsliv*.

Ekosystemtjänster

Bildandet av naturreservatet bidrar till att trygga tillgången till ekosystemtjänster, främst stödjande och kulturella men även till viss del reglerande, vilket i sin tur bidrar till bättre hälsa och välbefinnande i samhället.

Exempel på områdets ekosystemtjänster är:

- Ädellövskogen bidrar med luftväxling och vattenrening.
- Dess kuperade mark och skogen är viktiga för att dämpa buller från intilliggande vägar.
- Genetiska resurser hos viltlevande arter i området såsom träd, vilt och fåglar.
- De äldre trädbestånden, högstubbar och död ved är viktiga boplatser för pollinatörer såsom humlor och vildbin.
- Reglering av mikroklimatet genom bevarande av träd, liksom bindning av koldioxid, vilket minskar påverkan på klimatet.
- Attraktiva och vackra friluftsmiljöer för vandring, naturupplevelser och fågelskådning.
- Tillhandahållande av livsmiljöer för populationer av arter för olika funktioner under alla stadier av individens livscykel.
- Ädellövskogen utgör en viktig och värdefull länk mellan olika spridningsvägar.

Genom detta beslut ges goda förutsättningar att ta ett bättre helhetsgrepp över området, för att bevara, vårda och skydda naturreservatets biologiska bevarandevärden samt att möjlighet ges för att tillgodose behov av område för friluftsliv i ett tätortsnära läge med stora skönhetsvärden, lugn miljö samt rika naturupplevelser.

Reservatsföreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver kommunen följande:

A föreskrifter enligt 7 kap. 5§ miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark och vattenområde inom reservatet

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning, till exempel toalettbyggnad, rast- eller grillplats, vindkraftverk, mast, antenn, luft- eller markledning,

2. vidta åtgärder som förändrar området topografi, hydrologi eller ytförhållanden såsom att anlägga väg, spränga, gräva, schakta, dränera, utfylla, tippa, valla in eller anordna upplag,
3. plantera eller så träd, buskar eller andra växter,
4. röja, gallra, avverka, flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, såväl stående som liggande,
5. utfordra eller åtla vilda djur,
6. tillföra växtnäringsämnen (handelsgödsel, stallgödsel, slam eller annat organiskt avfall), jordförbättringsmedel eller kalk,
7. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
8. anordna tillfälliga upplag (högst 1 månad). Ved eller virke får inte lagras i naturreservatet under vedinsekternas flygtid,
9. uppföra stängsel eller annan hägnad,
10. jaga, med undantag för jakt på skadat djur som behöver avlivas av djurskyddsskäl. Reservatsförvaltaren ska dock informeras senast dagen efter. Det är förbjudet utan kommunens tillstånd (som prövar metoder, tidpunkter mm) att bedriva skydds jakt på mink och andra invasiva främmande arter. Övrig jakt kräver dispens.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten som ingår i reservatet

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet. Angivna åtgärder avser hela reservatet där ingen annat anges.

1. utmärkning av reservatet och att informationstavlor om reservatet sätts upp och underhålls,
2. istandsättning och underhåll av stigar, stängselgenomgångar,
3. återintroduktion eller stödutsättning av biologiskt skyddsvärda arter som historiskt är naturligt hemmahörande i trakten, men som försvunnit eller hotar försvinna,
4. vid behov röjning och åtgärder av igenväxningsvegetation samt övrig skötsel för att bevara, vårda och utveckla området geologiska och kulturhistoriskt präglade miljöer,
5. utglesning, luckhuggning, hamling och plantering i trädklädda marker i syfte att bevara, vårda och utveckla området naturligt förekommande naturtyper och livsmiljöer för den biologiska mångfalden,

6. bevarande och vid behov tillförsel av död ved,
7. borttagande av avverkningsrester samt anordnande av mindre tillfälliga upplag (högst 1 månad) för naturvårdens och friluftslivets behov,
8. säkerhetsbeskrivning samt bortförande av träd för att avvärja fara för allmänheten,
9. bekämpning (inklusive uppgrävning) av invasiva eller främmande arter.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i reservatet

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. skada mark, förstöra eller skada fast naturföremål,
2. borra, hacka, spränga, rista, gräva, måla eller på något sätt skada berg, jord eller sten, eller omlagra eller bortföra sten,
3. skada stenmurar och andra kulturhistoriska lämningar,
4. medvetet skada eller störa djurlivet,
5. fånga eller samla in växter, svampar eller djur på sådant sätt att deras livsmiljöer skadas eller förstörs,
6. skada levande eller döda, stående eller liggande träd och buskar, bortföra eller elda död ved,
7. plocka mossor, lavar eller vedlevande svampar, annat än vad som rimligen behövs för artbestämning,
8. gräva upp eller dra upp växter,
9. plantera, så eller sprida växter, djur, svampar eller andra organismer,
10. medföra okopplad hund, annat än vid eftersök på skadat djur,
11. framföra motorfordon, rida eller cykla inom reservatet,
12. tälta eller på annat sätt slå läger mer än 1 dygn,
13. göra upp eld eller använda grillar.

Vidare är det inom naturreservatet förbjudet att utan kommunens tillstånd:

14. utföra vetenskapliga undersökningar som omfattar provtagning, markering, fällfångst, installation av utrustning eller någon form av åverkan på växt- eller djurliv. Insamling med destruktiva metoder, till exempel att substrat förstörs, är förbjuden,

15. nyttja området för tävling, övning, evenemang eller annan organiserad verksamhet som kan verka störande på naturen eller på allmänhetens friluftsliv,
16. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, låda, snitsel, ledmarkering, inskrift eller därmed jämförlig anordning, annat än tillfälligt (högst en vecka) i samband med jakt eller i samband med organiserad friluftsverksamhet.
- 17.

Föreskrifter under A och C ska inte utgöra hinder för:

- förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap, 6 § miljöbalken i detta beslut (se punkt B ovan),
- normalt underhåll, skötsel och kontroll av leder och stigar,
- flyga med drönare eller liknande farkost,
- underhålla diken,
- bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov. Fridlysta arter får dock inte plockas.

Upplysning

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot Sölvesborgs kommun inom ett år från det att detta beslut har vunnit laga kraft. I annat fall går rätten till ersättning eller inlösen förlorad.

Andra föreskrifter som gäller för området

Kommunen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för reservatet är bland annat:

- Artskyddsförordningen (2007:845), gällande till exempel insamling av vissa arter.
- Bestämmelser om markavvattning. Markavvattning kräver alltid dispens (förbud gäller i hela Blekinge) och tillstånd enligt 11 kap. 13-14 §§ miljöbalken.
- Biotopskyddsområden enligt 7 kap 11 §, gällande lätt igenkännbara områden av ett visst slag i landet.
- Föreskrifter i kulturmiljölagen (1988:950).
- Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng.

- Lagen om tillsyn över hundar och katter (2007:1150), rörande skyldigheter att hundar ska hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt.

Beskrivning av området

Hjalmar Sterns park är ett mindre skogsområde, centralt belägen i angränsning till Valje. Området omfattar en höjdrygg av urberg med överlagrad kalksten. I området finns till stor del ädellövskog med ett stort antal hotade/sällsynta arter. Fördelning är 3,8 ha skogsmark och cirka 0,2 ha berg. Trädslagen är 77 procent bok, 22 procent ek samt en mindre andel tall och lönn. Träden är till stor del över 100 år och skyddsvärda. Området hyser även kulturhistoriska minnesmärken i form av inristning på stenar. Området är kuperat och stenigt med berg i dagen på vissa ställen och har en stigning på södra sidan med 25 meter. I laga skifte från 1839 står området med som ”*I linda*” (träda, övergiven åker) och ”*I vången stenig backe*”.

Mitt i området finns en hållmark. På och kring den växer senvuxna gamla ekar. Några mindre, delvis sammanhängande, öppna hälltor med renlavar med mera finns uppe på toppen. Sluttningen i väster är brant och blockrik. Området söder och öster om hållmarken domineras av en *bokskog av fryletyp* (9110) även ofta kallad hedbokskog. Marken sluttar ner mot den gamla Kungsvägen Via Regia. Här finns även lite äldre tall. Sluttningen norr om hållmarken har en rikare jordmån och här finns även ett mindre område med *bokskog av örtrik typ* (9130). Genom Skogsstyrelsens inventering av området, 2002-04-24, klassades större delen av hållmarken och lite av omgivande mark som en cirka 2,5 hektar stor nyckelbiotop. Nyckelbiotopen beskrevs då som dominerad av bok (80 %) och ek (20 %) samt med 1 % avenbok, 1 % lönn och 1 % tall. Nyckelbiotopen har allmänt till rikligt med gammal bok samt gammal ek är tämligen allmän i området. I buskskiktet som mestadels är glest förekommer rönn, lönn, tysklönn, ask och alm. Viss självgallring pågår i de sydvästra delarna av området. Föryngringsträd av nyckelarterna finns av både bok och ek samt en del tall och övriga lövträd.

Intilliggande Grönadalsskog hyser två områden med nyckelbiotoper, ett med ädellövnaturskog, i västra delen av området intill Hjalmar Sterns park, och ett med lövrik barrnaturskog, i centrala delarna av området. Söder om parken finns naturreservaten Valje och Brötalyckorna med dess rikedom av ek. Norr om området och norr om E22 finns naturreservatet Siesjö Östra.

Inom området finns ett antal naturligt upptrampade stigar. Någon stigmarkering finns inte. Ett vindskydd i dåligt skick med grillplats finns i södra delen av området. Eftersom villkor i Amy Rosins gåva föreskriver att någon samlingsplats inte får anordnas kommer vindskydd och grill att plockas bort.

Mål och åtgärder för skötselområdet

Bevarandemål

Arealen av näringsrik bokskog (9110) och näringsfattig ekskog (9190) ska vara minst 4 hektar. Småskaliga naturliga processer, som till exempel trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Trädskiktet ska i ekskogen domineras av ek med inslag av tall, samt triviala lövträd. Bok ska utgöra ett dominerande inslag i bokskogen, med inslag av avenbok, ek och lönn. Det ska finnas föryngring av nya träd som efterträdare av ek respektive bok, tall och andra förekommande ädellövträd. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Gran och tysklönn ska inte förekomma, möjligen enstaka inslag.

Det ska finnas rikligt med död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar tämligen allmänt och gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Det ska finnas gamla träd såsom senvuxen ek och äldre bok och tall. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska förekomma genom en mosaik mellan täta respektive öppna och glest beskogade delar i ekskogen. Gran, inväxande träd, buskar och sly ska inte tillåtas ta överhanden eller skada biologiskt gamla och värdefulla träd i området. I fältskiktet växer buskstjärnblomma, ekorrhår, liljekonvalj, skogsbingel, myskmadra och lavar såsom guldlockmossa, bokvårtlav, rosa lundlav, stiftklotterlav, rostfläck, grå skärelav och gammelekslav. På död ved ska växa skillerticka, oxtungsvamp och koralltaggsvamp.

Inom området kan man se och höra de nära hotade arterna mindre hackspett, spillkråka, svartvit flugsnappare och grönsångare. Även de vanligare arterna gröngöling, nötväcka, blåmes, trädkrypare, stare och stenknäck finns i området.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Sölvesborgs kommun bedömer att de positiva effekterna av att bevara området överväger de negativa effekterna som orsakas av inskränkningar i markanvändningen. Vid avvägning enligt 7 kap 25 § miljöbalken har Sölvesborgs kommun funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Konsekvensutredning

Enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska en myndighet innan den beslutar om föreskrifter bland annat utreda föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser i den omfattning som behövs i det enskilda fallet och dokumentera utredningen i en konsekvensutredning. Enligt 5 § samma förordning får

myndigheten göra ett undantag från regeln om den bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning.

De föreskrifter som omfattas av bestämmelserna i 4 § förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning är de föreskrifter som är normföreskrifter, vilket när det gäller naturreservat är ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken.

De beslutade ordningsföreskrifterna för naturreservatet Hjalmar Sterns park utgörs av bestämmelser som tydliggör allemansrätten och i någon mån begränsar denna. Föreskrifterna innebär vissa begränsningar, bland annat vid anordnandet av tävling, övning, evenemang eller annan organiserad verksamhet som kan verka störande på naturen eller på allmänhetens friluftsliv. Sölvesborgs kommun bedömer att föreskrifterna behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet. Konsekvenserna för allmänheten eller i övrigt bedöms vara så små att en särskild konsekvensutredning enligt nämnda förordning inte behöver upprättas.

Avvägning mot berörda riksintressen.

Naturreservatet berörs av områden av riksintresse för naturvård (Valjeviken – Sölvesborgsviken NK2) enligt 3 kap 6§ miljöbalken och friluftsliv (Valjeviken-Ryssberget-Halen-Raslången FK01) enligt 3 kap 6§ miljöbalken. Sölvesborgs kommun bedömer att nämnda riksintressen är förenliga med ett skydd av området enligt detta beslut.

Fastställelse av skötselplan

Med stöd av 3§ förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. fastställer Sölvesborgs kommun skötselplanen för naturreservatet.

Förvaltning

Sölvesborgs kommun är förvaltare av naturreservatet. Tillsynsmyndighet är Miljöförbundet Blekinge väst.

Ärendets beredning

Samstyret i Sölvesborgs kommun har i sitt handlingsprogram ”Så ska Sölvesborg styras 2019-2022” angett i punkt 29 att initiativ ska tas för att bilda ett kommunalt naturreservat av Hjalmar Sterns park. Genom kontakt med Länsstyrelsen i Blekinge erhöll kommunen i februari 2021 LONA-bidrag för det administrativa arbetet med att inrätta naturreservatet. Ekolog på Miljöförbundet Blekinge väst har hösten 2021 inventerat och artbestämt området naturvärden. Förslag till föreskrifter är inskickade till

länsstyrelsen i samband med ansökan om markåtkomstbidrag.

Ersättningsutredning enligt 31 kap miljöbalken genomfördes av SVEFA.

Kommunen tog fram förslag till beslut och skötselplan under 2022, vilka sändes på remiss till berörda myndigheter och intressenter för yttrande under februari 2023. Sju remissinstanser svarade och inkomna synpunkter har beaktats. Alla var positiva och några hade inget att erinra.

Förtydligande om Kungsvägen, Via Regia, gjordes av deltagande historiker H. Milton samt förtydligande om vilken förening som äger ett par foton.

Länsstyrelsen framförde synpunkter om att mål och åtgärder med bevarandemål bör finnas med trots endast ett skötselområde samt bidrog med viktiga redaktionella ändringar i föreskrifternas utformning.

Länsstyrelsens reservatshandläggare, Ingegerd Nordahl, är medförfattare likaså Miljöförbundet Blekinge Väst ekolog Jonas Engzell som även inventerat området. Skogsstyrelsen ser positivt på att naturvärdena i området skyddas långsiktigt och tillstyrker att reservatet bildas enligt förslag. Räddningstjänsten Västra Blekinge anger att det vid brand i ett första skede kan vara svårt att leva upp till ställda krav på försiktighet om naturvärden ställs mot människoliv eller egendom. Räddningstjänsten delar uppfattningen om att samråd bör eftersträvas kring släckningsarbetet.

Samtliga remissvar finns diarieförda i ärendet förutom synpunkt från deltagande i ärendet H. Milton, vilkens synpunkter gavs muntligt via telefon. Ett dokument som sammanfattar Länsstyrelsernas kommentarer, finns också diariefört i ärendet.

Beslutets giltighet

Detta beslut gäller från den dag då det vunnit laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap 30§ MB träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Blekinge läns författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

Kungörelse

Beslutet kungörs i kommunens och länets författningssamlingar, i Post- och Inrikes Tidning samt i ortstidning. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse varit införd i Post- och Inrikes Tidning samt i ortstidning.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas, hos Länsstyrelsen i Blekinge län, inom tre veckor från den dag kungörelsen som beslutet varit infört i ortstidning.

Deltagande

Beslut i detta ärende har fattats av Kommunfullmäktige i Sölvesborgs kommun.

I ärendet deltog även kanslichef Marika Nilsson, kommunekolog Jonas Engzell, reservatsförvaltare Länsstyrelsen i Blekinge Ingegerd Nordahl och historiker Hans Milton.

Arne Bogren
Kommunfullmäktiges ordförande

Helen Gårner
Miljösamordnare

Bilagor:

1. Karta med naturreservatets avgränsning
2. Karta med skötselområde
3. Gåvobrev från Amy Rosin
4. Skötselplan med tillhörande bilagor

Så hanterar Sölvesborgs kommun personuppgifter

Information om hur Sölvesborgs kommun hanterar personuppgifter hittar du på <https://solvesborg.se/qdpr>